

Lakiosasto/Minna Levander

12.6.2020

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeuksia koskevien eräiden määräysten täytäntöönpanosta (HE 96/2020)

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt kuningaskunta (*Yhdistynyt kuningaskunta*) on eronnut Euroopan unionista (*EU*) ja Euroopan atomienergiayhteisöstä 31.1.2020. Ero on tapahtunut Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n välillä tehdyllä sopimuksella (*erosopimus*). Erosopimuksen perusteella käynnistyi siirtymäkausi, joka kestää vuoden 2020 loppuun. Siirtymäkaudella sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan unionin oikeutta.

Erosopimuksen tarkoituksena on turvata niiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä asemaa, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja asettuneet sen perusteella toiseen jäsenvaltioon. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen maahantuloon ja maassa oleskeluun siirtymäkauden jälkeen, jos liityntää erosopimukseen ei ole, sovelletaan samoja säännöksiä kuin muidenkin kolmansien maiden kansalaisten kohdalla eli tällöin kyseeseen tulee oleskeluluvan hakeminen.

Hallituksen esityksen mukaan säädettäisiin lailla erosopimuksen mukaisesta oleskeluoikeuksien hakemismenettelystä ja määräajasta. Menettelyssä unionioikeuteen perustuva oleskeluoikeus vaihdetaan hakemuksesta erosopimuksen mukaiseen oleskeluoikeuteen.

Eläketurvakeskuksen kanta

Esitetyllä lailla mahdollistetaan Suomessa työskentelevien ja yritystoimintaa harjoittavien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten toiminnan jatkuminen keskeytyksettä. Eläketurvakeskus pitää tämän tavoitteen turvaamista tärkeänä.

Esitetyillä säännöksillä ei ole välitöntä vaikutusta työeläkevakuuttamiseen. Työeläkelainsäädännössä lähtökohtana on, että Suomessa tehtävä työ on vakuutettava Suomessa. Työeläkelainsäädännössä työeläkevakuuttamisen edellytyksiä ei ole kytketty työntekijän työ- tai oleskelulupaa koskevaan säännöksiin.

Erosopimuksen III osastossa on säädetty sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta. Erosopimuksen perusteella vapaan liikkuvuuden oikeutta käyttäneiden henkilöiden sosiaaliturvaoikeudet säilyvät ja heihin sovelletaan sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevia sääntöjä niin kauan kuin heidän tilanteensa pysyy ennallaan tai he ovat edelleen rajat ylittävässä tilanteessa.

Lakiosasto/Minna Levander

12.6.2020

Erosopimuksen artiklan 30 perusteella III osaston säännöksiä sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisin, joihin siirtymäajan päättyessä sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä. Artiklan 31 mukaan III osaston soveltamisalan piiriin kuuluviin henkilöihin sovelletaan sääntöjä ja tavoitteita, jotka on vahvistettu EU:n sosiaaliturva-asetuksissa 883/2004 ja 987/2009. EU:n sosiaaliturva-asetuksissa pääsääntönä on työskentelymaassa vakuuttaminen. Eläketurvakeskus toteaa, että erosopimuksen perusteella siirtymäajalla (ennen 31.12.2020) Suomessa työskentelevien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten työeläkevakuuttaminen määräytyy lähtökohtaisesti edelleen EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaisesti työskentelymaan eli Suomen työeläkelainsäädännön mukaisesti niin kauan kuin heidän työskentelynsä jatkuu Suomessa.

Hallituksen esityksen kohdassa 4.5.4 (Vaikutukset muihin oikeuksiin) on todettu, että lähetetyn työntekijän työnteko-oikeus päättyy, kun hänen työnantajallaan ei enää ole oikeutta palvelujen tarjonnan vapauteen, ellei työnteko-oikeudelle ole muuta laillista perustetta. Esityksessä on myös todettu, että sosiaaliturvan osalta lähetettyihin työntekijöihin sovellettava sosiaaliturvalainsäädäntö määräytyy erosopimuksen artiklan 30.1.e ja artiklan 31 mukaisesti. Säännösten perusteella Yhdistyneestä kuningaskunnasta Suomeen lähetettyihin työntekijöihin sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan sosiaaliturvalainsäädäntöä ja heille Yhdistyneestä kuningaskunnasta siirtymäajalla (ennen 31.12.2020) myönnettyt A1-todistukset säilyvät edelleen voimassa. Tämä vastaa Eläketurvakeskuksen näkemystä erosopimuksen kyseisten säännösten tulkinnasta.